

Տ. ՎԱԶԳԵՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԻՐՉԱԽԱՆՅԱՆԻ ՔԱՐՈՉԸ՝
ԽՈՍՎԱԾ Ս. ԳԱՅԱՆԵ ՎԱՆՔՈՒՄ
ԱՍՏՎԱԾԱՍՈՐ ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ ՏՈՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

(18 օգոստոսի 2019)

Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն

«Փառաւորեալ եւ օրհնեալ միշտ
Սուրբ Կոյս Աստուածածին, Մարիամ՝
մայր Քրիստոսի, մատո՛ղ զաղաչանս մեր՝
Որդւոյ քոյ եւ Աստուծոյ մերոյ»
(Ժամագիրք):

Սիրելի՛ հավատացյալ քույրեր եւ եղբայրներ, այսօր Հայ Առաքելա-
կան Սուրբ Եկեղեցին նշում է Սուրբ Աստվածածնի վերափոխման տոնը,
որը հաստատել է մեր հավատքի հայր Ս. Գրիգոր Լուսավորիչը:

Եկեղեցու Սրբազան ավանդութիւնը վկայում է, որ Փրկչի համբար-
ձումից հետո Աստվածածինը բնակվեց Երուսաղեմում՝ իր հայրական
տանը, որը Վերնատան հարեւանութեամբ էր գտնվում: Թեեւ խաչելու-
թյան ժամանակ Հիսուս Մարիամի խնամքը հանձնեց Հովհաննէս առա-
քյալին, սակայն Աստվածամոր մասին շարունակում էր հոգ տանել Հա-
կոբոս Արդարը: Հոգեգալստից հետո, երբ Վերնատունը դարձավ Աշխար-
համատուռ, առաքյալները Սուրբ Տիրամորից այնտեղ էին ստանում քա-
ջալերանք ու մխիթարութիւն, առաքելութեան կոչվում՝ տարբեր երկրնե-
րում քարոզելու Աստծու փրկչական խոսքը, բուժելու հիվանդներին եւ
մխիթարելու սգավորներին:

Տիրոջ համբարձումից հետո Աստվածամայրը հաճախ էր այցելում
տիրակոխ վայրեր, աղոթում, քարոզում հավատացյալներին, երեց-
ներին ու կույսերին. երբեմն մոլեռանդ հրեաներն ու չարացած ամ-
բոխը փորձում էին վնասել Տիրամորը, սակայն ծանր պատիժների
էին արժանանում:

Երբ Աստվածամայրն արդեն վաթսուն տարեկան էր, Գաբրիել հրեշտակապետն այցելեց նրան, փոխանցեց դրախտից բերված բրաբիոն ծաղկից պատրաստված պսակ եւ ավետեց, որ հասել է ժամն այս աշխարհից փոխադրվելու առ իր որդին՝ Հիսուս Քրիստոս: Հրեշտակապետի խոսքը լսելով՝ Սուրբ Մարիամը խնդրեց Հովհաննես առաքյալին մի վերջին Պատարագ մատուցել Վերնատանը: Երբ Տիրամայրն իրեն ընկերակցող կանանց հետ մտավ Վերնատուն՝ մասնակցելու Պատարագի սուրբ խորհրդին, հանկարծ որոտ լսվեց, եւ Ս. Հովհաննեսին սկսեցին ձայնակցել առաքյալներն ու Հիսուսի աշակերտները, որոնց Սուրբ Հոգին նույն պահին ժողովեց աշխարհի տարբեր ծայրերից: Սրբազան արարողությունից հետո Աստվածամայրը պատրաստվեց հոգին ավանդելու. նրա մահճի շուրջ հավաքվեցին առաքյալներն ու աշակերտները, երեցներն ու ղեկապետները, վառեցին մոմեր եւ ջահեր, սկսեցին երգել, աղոթել, եւ տունը լցվեց խոնկի անուշահոտությունով եւ քաղցրությամբ: Թովմաս առաքյալն ինքնաբուխ երգեց. «Փառավորյալ եւ օրհնյալ միշտ Սուրբ Կույս Աստվածածին Մարիամ՝ մայր Քրիստոսի, մատուցիր մեր աղաչանքները Քո Որդուն եւ մեր Աստծուն»:

Մահը հասավ նաեւ Տիրամորը: Այդ օրը մարգարեների եւ նահապետների գերեզմանների վրա լույս ծագեց, քանզի Աստվածամայրն իջավ մահվան հողի մեջ: Աստվածորդին երկնային զորքերի հետ խոնարհվեց եւ ընդունեց իր մոր՝ Սուրբ Մարիամի հոգին:

Առաքյալները Տիրամոր մարմինն ամփոփեցին Գեթսեմանիի պարտեզում՝ պատանքված մարմնի վրա դնելով բրաբիոնե պսակը, սաղմոսներ եւ օրհնություններ երգելով: Եվ այն երեք օրերին, երբ Աստվածամոր մարմինը գտնվում էր կնքված գերեզմանում, անդադար լսվում էին հրեշտակների՝ փառաբանության քաղցրաձայն երգեր: Երեք օր հետո՝ առավոտյան, անմարմինների բանակն իջավ գերեզմանի վրա, ապա մեր Փրկիչը՝ Հիսուս, լուսափայլ ամպով ու հրեշտակների ուղեկցությամբ մոտեցավ Սուրբ Տիրամոր գերեզմանին ու առանց խախտելու կնիքը՝ աստվածընկալ մարմինը միավորեց հոգու հետ եւ վերացավ երկինք: Եվ հրեշտակների ինը դասերում հերթով կայանելով՝ հարություն առած Աստվածամայրը հանգրվանեց Տիրոջ աջ կողմում՝ երկնային խորանի վարագույրի ետեւում:

Հիսուսի առաքյալներից Բարդուղիմեոսը, որ ավետարանում էր մերձակա երկրներում, Երուսաղեմ վերադառնալիս տրտմում է՝

տեղեկանալով Աստվածամոր ննջման մասին, եւ խնդրում է եղբայրներին տանել իրեն Սուրբ Կույսի գերեզման՝ իր խոնարհումը բերելու: Սակայն, երբ առաքյալները բացում են գերեզմանը, տեսնում են այն թափուր եւ գետնին ընկած պատանքներից հասկանում են եղելությունը: Եվ որպեսզի Բարդուղիմեոսը չտրտմի, նրան են փոխանցում Աստվածամոր անձեռակերտ պատկերը, որը սրբագործվել էր Տիրամոր կողմից:

Սիրելիներ, Սուրբ Աստվածածնի վերափոխման տոնը Հայ Եկեղեցու տերունի եւ տաղավար տոներից է եւ առանցքային նշանակություն ունի մեր քրիստոնեական հավատքի համար: Նախ՝ սա մեր Փրկչի հրաշափառ հարությունից հետո մահկանացուի վերափոխման առաջին դեպքն էր: Աստվածամոր հարությունը եւ երկինք վերափոխությունը կատարվեց Աստվածորդու հարության ու համբարձման նմանությամբ: Եվ ինչպես Հիսուս երեք օր անց կնքված գերեզմանում հարություն առավ եւ օրեր անց համբարձվելով՝ կանգ առավ հրեշտակների ինը դասերից յուրաքանչյուրում, նույնպես եւ Տիրամայրը երրորդ օրը հարություն առավ, պատանքները թողեց գերեզմանում եւ Փրկչի հետ հրեշտակների ինը դասերում կայանելով՝ բարձրացավ երկինք: Դրա համար էլ Վերափոխման տոնը Հայ Եկեղեցում նշվում է ինը օր շարունակ:

Երկրորդ՝ եկեղեցական այս սուրբ պատմությունը դաստիարակչական յուրօրինակ նշանակություն ունի ընտանեկան կյանքի՝ ծնողների եւ զավակների փոխհարաբերությունների համար: Այստեղ որքան մայրական սեր եւ գուրգուրանք, հավատարմություն ու սրբություն կա: Եվ որդիական ինչպիսի՜ անմնացորդ սեր, պատասխանատվություն, երախտագիտություն ու խոնարհում...

Երրորդ՝ վերափոխման պատմությունը շոշափելիորեն ներկայացնում է, թե ինչպես է տեղի ունենալու մարդկության հարությունը՝ հոգու եւ մարմնի միավորմամբ:

Չորրորդ՝ սա պատմություն է նաեւ Քրիստոսի գալստյան մասին:

Հինգերորդ՝ այս տոնը շաղախված է հայտնութենականությամբ, երբ եկեղեցական սրբազան սույն պատմության միջոցով մահկանացուներիս ներկայացվում է երկնային գորությունների խորհուրդը, այսու կառանձնացնելիք Վերնատան Պատարագին Սուրբ Հոգու միջոցով նույն պահին աշխարհի տարբեր երկրներից առաքյալների հավաքվելը: Սա այն իրողությունն է, երբ ժամանակը եւ տարածությունը տիեզերքի չափանիշներով հարաբերական են, եւ Աստված նման զորավոր հայտնությունների

միջոցով որոշակի գաղտնիք ու խորհուրդ է բացում մեզ համար: Այնպես, ինչպես Թաբոր լեռան վրա Հիսուս առաքյալների համար բացեց երկնքի վարագույրը, եւ նրանք մեկ ակնթարթ տեսան Աստծու իմանալի աշխարհը, որը Նրա համար համընդհանուր է. Աստծու համար անցյալը, ներկան եւ ապագան շարունակական են ու մեկ ամբողջություն: Մեր հոգեւոր վերացման ու խորը հավատքի միջոցով Աստված մեզ նույնպես կբացի գորությունների խորհուրդը, որովհետեւ մեզ շրջապատող աշխարհը կենդանի հոգի է, որ միավորում է ամենքիս մեր մտքի եւ հոգու կապվածությունը: Չէ՞ որ երբ կարոտում ենք հեռվում գտնվող մեր սիրելիներին ու մեր ներքին աշխարհում հուզական ապրումներ ենք ունենում, դա փոխանցվում է նրանց, եւ նրանք դա զգում են: Երբեմն հազարավոր կիլոմետրեր հեռավորության վրա գտնվող մեր հարազատը եւ մտերիմն ունենում են ցավ կամ տրտմություն, մի խորհրդավոր կերպով մենք դա զգում եւ ապրում ենք: Սա մեր հոգեւոր աշխարհն է, որում ապրում ենք՝ երբեմն զգալով եւ ըմբոշխնելով դրա քաղցրությունը, երբեմն էլ՝ դրան անհաղորդ մնալով:

Հետաքրքիր է նաեւ երկինք փոխադրված Ադամի դրախտից բրաբիտնե ծաղկեպսակը Գաբրիել հրեշտակապետի կողմից Աստվածամորը փոխանցելու խորհուրդը: Երկնային հոգեղեն ծաղկեպսակը, փոխանցվելով Տիրամորը, դառնում է նյութեղեն եւ շոշափելի, որը հետո առաքյալները դնում են Սուրբ Մարիամի գերեզմանում: Մեծ է նաեւ այս երեւույթի խորհուրդը, թե ինչպես է հոգեղենն ու անտեսանելին դառնում տեսանելի եւ շոշափելի: Մեզ շրջապատող աշխարհում, մեր կողքին որքան հոգեղենություն կա, որ չենք տեսնում եւ զգում, բայց այն առկա է. ըստ աստվածային խորհրդաբանության՝ Տերը կարող է իր արարածների համար այն տեսանելի եւ շոշափելի դարձնել: Որքան խորհրդավորություն կա Աստծու կողմից մեզ տրված աշխարհում:

Սիրելի՛ հավատացյալ քույրեր եւ եղբայրներ, հայերիս համար այս տոնը մեկ այլ նշանակություն եւս ունի. Ս. Բարդուղիմեոս առաքյալը, Աստվածամոր անձեռակերտ պատկերը բերելով Հայաստան, մեծամեծ հրաշքներ է գործում մեր աշխարհում: Որքան մեծ է Աստծու սերը մեր ժողովրդի հանդեպ, որ Ս. Թադեոս առաքյալի միջոցով էլ տիրամուխ Գեղարդը բերվեց Հայոց աշխարհ:

Սիրելիներ, այսօր մեր Եկեղեցում կատարվում է նաեւ խաղողօրհներ: Հիսուս ավետարանում որպես որթատունկ է ներկայացվում, իսկ

գինին՝ Տիրոջ արյուն՝ Սուրբ Հաղորդության խորհրդի համար: Այսօր օրհնվում են դաշտերն ու այգիները առատ բերքատվության համար: Եվ կրկին փառք մեր հավատքի հայր Ս. Գրիգոր Լուսավորչին, որ կրոնական տոներին միավորել ու շաղախել է ժողովրդական ավանդույթներ եւ սովորույթներ՝ դարձնելով դրանք համազգային տոնախմբություններ, ինչպիսիք են Համբարձման տոնին՝ Զանգյուլումը, Պայծառակերպության տոնին՝ Վարդավառը, եւ այսօր էլ Խաղողօրհնեքը:

Շնորհավորում ենք մեր ժողովրդին Աստվածամոր վերափոխման նվիրական եւ հոգենորոգ տոնի առիթով եւ խնդրում Տիրամոր բարեխոսությունն ու հովանավորությունը:

Մեր աղոթքով ու բարեսիրությամբ խնդրենք մեր հայրերի Աստծուն, որ խաղաղության ու բարօրության մեջ պահի աշխարհն Հայոց: Մեր ժողովրդին անսահման սեր ու քաղցրություն պարգեւի, որ աստվածընկալ Սուրբ Խորան եւ աստվածաբնակ տաճար Մարիամ Աստվածածինը շարունակի բարեխոսն ու հովանավորը լինել մեր Հայոց աշխարհի, մեր Սուրբ Եկեղեցու եւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի. ամէն:

